

Taalproef = pech voor de zesjarige die buist

Eén kans om naar het eerste leerjaar lager onderwijs te mogen.

De overheid verplicht de centra voor leerlingenbegeleiding om één taaltoets af te nemen bij kleuters die onvoldoende aanwezigheid in een Nederlandstalige kleuterschool kunnen bewijzen.

Wie ‘buist’ mag niet naar het eerste leerjaar. Die eenmalige test sluit leerlingen dus zonder meer uit. Dat stuit op verzet bij de Centra voor Leerlingenbegeleiding.

We stonden van meet af aan argwanend tegenover de toets. Eén enkel testmoment om te beslissen of een kind van naar het eerste leerjaar mag? Zonder contextfactoren in acht te nemen? Zonder gesprek met de ouders? Dat leek en lijkt ons niet zinvol.

Die aanpak staat haaks **op de hedendaagse praktijk van onderwijs en centra voor leerlingenbegeleiding.**

We zijn misnoegd. **We zien niet hoe een positief engagement van ouders vragen ten aanzien van de Nederlandse taal, kan stroken met een beleid dat hun kinderen de toegang tot het eerste leerjaar wil ontzeggen.** Zo’n maatregel is in strijd met het inschrijvingsrecht van kinderen op school. **Wij dringen aan om de verplichte invoering van een taalproef te herbekijken.**

Huh, Taalproef?

Op 11 maart 2009 stemde het Vlaams Parlement het “*decreet betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs*”. Dat decreet bepaalt dat kinderen pas kunnen inschrijven in het eerste leerjaar van het Nederlandstalig onderwijs indien ze het jaar daarvoor minstens 220 halve dagen aanwezig zijn geweest in een Vlaamse kleuterschool. Kinderen die niet aan deze inschrijvingsvoorwaarde voldoen, kunnen alsnog inschrijven indien ze slagen op een taaltoets die nagaat of ze voldoende Nederlands kennen om in het eerste leerjaar te kunnen starten.

Herhaaldelijk klopten de Centra voor Leerlingenbegeleiding en de onderwijssector aan bij de overheid om betrokken te worden bij de ontwikkeling van deze taaltoets en samen te werken. Zonder resultaat. Onze opmerkingen en vragen vielen in dovemansoren.

Op 9 december 2009 kwam de mededeling: “*De taaltoets moet uniform zijn en leiden tot een eenduidige uitspraak. Er zullen geen extra testen nodig zijn om uitspraak te kunnen doen.*”

Eén toets die allesbepalend is en door CLB afgenomen moet worden.

Het idee van de taalproef komt uit de ‘Brusselconferentie’. De Brusselse situatie is beduidend verschillend van de rest van Vlaanderen, door de instroom van Franstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Daardoor krijg je klassen waarvan een groot deel van de leerlingen tot dan enkel Frans onderwijs gevolgd heeft en waarvan Frans bovendien ook de voertaal thuis is. Dat geeft problemen.

Zo kwam de overheid op het idee om een taaltoets in te voeren. Zo'n toets zou aangeven of het kind voldoende Nederlands kent om de lessen aan te kunnen. De manier waarop de overheid het idee uitwerkt, tart helaas elke verbeelding.

Zo werk je niet aan kansenbevordering!

“Het is om kleuterparticipatie bij kansarmen te verhogen”, zal de overheid roepen. De taaltoets kadert immers in een breder beleid dat kleuterparticipatie wil verhogen en het engagement van ouders wil verzekeren. Blijkbaar wil de overheid door te dreigen met uitsluiting er voor zorgen dat kansarme ouders hun kinderen vaker naar de kleuterschool sturen. Een weinig begeesterende aanpak. Leerlingen die minder dan 220 halve dagen naar een Nederlandstalige school zijn geweest, moeten onverbiddelijk de toets afleggen.

De oorzaak van afwezigheid in de kleuterschool zit dieper en heeft meer met kansarmoede of segregatie te maken dan met taal. Kleuterparticipatie bevorderen – met name bij kansarme kinderen – kan maar gerealiseerd worden via intensieve en doordachte sensibiliserende en motiverende maatregelen. Niet met een ‘taalproef’ om naar het eerste leerjaar te mogen. Met uitzondering van kinderen uit kansrijke (Brusselse) Franstalige gezinnen, is deze maatregel voor heel Vlaanderen ijdele hoop.

De kansen van kinderen verhogen doe je niet door lukraak losstaande maatregelen in te voeren. Wij zijn ervan overtuigd dat een verplichte taalproef geen enkele verbetering zal teweeg brengen voor deze kinderen. Een gericht ondersteuningsbeleid kan dat wel: met duidelijke begeleidingstrajecten, afgestemd op de specifieke noden van kinderen.

En wat met de rechten van het kind?

Kinderen hebben recht op onderwijs. In praktijk zullen leerlingen die buizen voor de taalproef zich moeten inschrijven in een Nederlandstalige kleuterschool. Herinner je de kamperende ouders, en je weet meteen dat dit niet haalbaar is. Tegen dan zitten de scholen vol. Daarmee zijn de kansen voor deze kinderen verkeken. Pech?

En bovendien: in ons land bestaat leerplicht, geen schoolplicht. Door te stellen dat een leerling minimaal 220 halve dagen les moet gevolgd hebben, voert de Vlaamse overheid feitelijke schoolplicht in. Dit strookt niet met de leerplicht, een federale bevoegdheid.

Taalproef faalt zelf

Bij de keuze van de proef werden we niet betrokken. En de gekozen taalproef is niet onbesproken: validiteit en betrouwbaarheid werden door ons en door de VLOR al eerder sterk op de korrel genomen. Op 9 december werden we samen met onderwijsmensen door de overheid uitgenodigd voor de cesuurbepaling. Dat wil zeggen dat er bepaald zou worden welke taalkennis leerlingen moeten halen om naar het eerste leerjaar te mogen.

De algemene reactie was eenduidig:” Waar zijn we in godsnaam mee bezig?” **De test is ongeschikt: hij meet niet wat hij moet meten en is bovendien te moeilijk.** Als CLB'ers die deze test zouden moeten gaan afnemen kunnen we dit onmogelijk verzoenen met onze beroepsethiek. We streven er al jaren naar om – in het kader van kwaliteitsvol werken – heel bewust om te gaan met diagnostische instrumenten, en alleen die instrumenten te hanteren die de toets van betrouwbaarheid en validiteit in Vlaanderen doorstaan. Ook aanwezige leerkrachten beamen dat heel wat van hun leerlingen niet zouden slagen. Laat staan een kleuter! De taalproef faalt helaas zelf.

Wij zijn vóór leerlingen, niet tegen

De CLB's investeren samen met onderwijs in een 'handelingsgerichte' aanpak. Daarbij ligt de nadruk op wat er nodig en mogelijk is om de leerling te helpen, eerder dan op het plakken van een 'probleemetiket'. De taalproef, een ingangsexamen voor het eerste leerjaar, druist hier lijnrecht tegenin.

Erger nog, er is geen enkele aanpak voorzien om de schoolse taalvaardigheid van deze kinderen te versterken. Het is sowieso niet evident als ouders de schooltaal niet machtig zijn. **De taaltoets straft de zesjarige bij voorbaat.** Is de derde kleuterklas overdoen de efficiëntste manier om taalachterstand bij te werken? Dit wordt alvast door wetenschappers in twijfel getrokken. En wat met het zelfbeeld van de leerling?

Taal is onderdeel van het onderwijsproces

Taal is niet het enige aspect in de klas. Er zijn daarnaast nog heel wat andere vaardigheden, attitudes en kennis die belangrijk zijn voor een succesvolle schoolloopbaan. Sommige van deze competenties kunnen compenserend werken bij (tijdelijke) onvoldoende kennis van de schooltaal. De praktijk leert dat niet alle leerlingen met een taalachterstand Nederlands per definitie falen. En niet alle leerlingen zonder taalachterstand slagen. Een simpele taaltoets doet onrecht aan de complexiteit van het onderwijsproces waar onze leerkrachten dagelijks aan werken.

Een taaltoets als selectiemiddel is geen goed idee. We zien het eerder als instrument om het taalvaardigheidsonderwijs te optimaliseren: welke moeilijkheden heeft deze leerling en hoe kan die geholpen worden. Daarbij moet heel het plaatje aan bod komen: zowel de noden als de draagkracht van de leerling, de ouders, de leerkracht en de klasgroep.

De overheid zucht wel eens dat er te veel 'verlate uitstroom' is. Nu veroorzaakt ze die zelf. Kwestie van zeker te zijn dat deze leerlingen achterop zouden hinken? Soms is een jaar herhalen inderdaad een goede keuze. Maar de toets die de overheid hier voorstelt kan daar onmogelijk een zinnige uitspraak over doen. **De overheid hapt een jaar uit het leven van kinderen.** Bovendien stimuleert zo'n maatregel bepaald geen positieve en constructieve houding jegens het Nederlands.

Terug naar af?

De rol die het CLB in deze maatregel toebedeeld krijgt, strookt niet met onze begeleidende rol en de vertrouwensrelatie die we opbouwen met leerlingen en ouders. Heel onze werking is daarop geënt en krijgt nu, door een losstaande taalproef, een deuk. We zien het anders.

We weten dat bij heel wat mensen nog het 'PMS-imago' is blijven hangen. De werking is met de oprichting van de Centra voor Leerlingenbegeleiding grondig veranderd. Massaal 'testen & oordelen' doen we al lang niet meer. Het veralgemeend invoeren van handelingsgerichte diagnostiek in de centra zorgt voor een kwaliteitsvol aanbod ten aanzien van onze cliënten. Een taalproef die niet past in dit handelingsgericht begeleidingstraject kan nooit voldoen aan de diagnostische criteria die door de CLB's gehanteerd worden.

Wij trachten met alle middelen het 'glazen bol'-imago uit het PMS-verleden van ons af te schudden. Toenmalig minister Vandenbroucke liet een cliënttevredenheidsonderzoek uitvoeren dat aantoont dat wij daar ook in slagen. Het opleggen van deze opdracht aan CLB draait de klok terug.

Een constructieve aanpak

We zien de mogelijkheid om het inschrijvingsbeleid van de scholen beter te regelen. De inschrijving is een ideaal moment om te peilen naar te verwachten moeilijkheden. Bij onduidelijkheid kan de school dan verwijzen naar het CLB voor ondersteuning. Voor de doelgroep die dit decreet voor ogen heeft, denken we aan een verplicht CLB-advies bij de inschrijving in het eerste leerjaar.

Op die manier kunnen CLB's de specifieke onderwijsnoden van deze leerlingen in kaart brengen. Het resultaat moet een duidelijke **analyse van de startsituatie van het kind geven, met daaraan gekoppeld een ondersteuningsaanbod**. Een taalproef kan daar in passen, maar niet zonder een bredere kijk op wat nodig is om deze leerlingen maximale kansen te bieden in het onderwijs. Samen met de ouders en de school kunnen we dan kijken in welk onderwijsniveau het kind best instapt en welke ondersteuning nodig is. Deze aanpak sluit veel beter aan bij hedendaagse inzichten in onderwijs en leerlingenbegeleiding. Tegelijk is dit een aanpak die gericht is op het totale kind en niet op een enkel aspect. De schooltaal beheersen is inderdaad belangrijk voor een succesvolle start in het eerste leerjaar, maar het is zeker niet de enige.

We staan daar trouwens niet alleen in. In het VLOR-advies over de ontwerpbeleidsnota "Samen grenzen verleggen voor elk talent" lezen we op p26:

3.8 OD 3.7. Een taalbeleid in elke school aanmoedigen

Taaltoets in het kleuteronderwijs en bij de overgang naar het secundair onderwijs

De Vlor verwijst naar de opmerkingen onder punt 3.4. Ook voor het secundair onderwijs mag een taaltoets geen instrument op zich zijn. De Vlor pleit voor een geïntegreerd beleid om de overgang van het basis- naar het secundair onderwijs zo vlot mogelijk te laten verlopen.

De taaltoets moet een instrument zijn in een globaal handelingsgericht werken en kan nooit op zich staan. De toets moet geïnterpreteerd worden in een bepaalde context en vanuit de ontwikkeling van een bepaald kind of jongere. Een taaltoets mag geen aanleiding geven tot standaardbeslissingen. Een taaltoets mag de autonomie van de klassenraden zeker niet beperken en hinderen.

De Vlor verwijst ook naar het debat over leerlingenbegeleiding en de profilering van het CLB. De Vlor pleit ervoor om de diagnostische rol van de centra ernstig te nemen.

Taalproef zonder gesprek

Als CLB-centrumnetten betreuren we het feit dat het toekennen van deze bijkomende opdracht voor de CLB's zonder overleg met ons gebeurde. Een beetje in de stijl van de taalproef zelf, heeft de overheid zonder gesprek met CLB's deze maatregel genomen. We stellen ook vast dat er met de opmerkingen die we via de VLOR hebben ingebracht weinig tot geen rekening is gehouden.

We vrezen weinig positiefs te kunnen zeggen, noch wat betreft de taalproef zelf, noch over de manier waarop de overheid te werk gegaan is. **Wij dringen erop aan de verplichte invoering van een taalproef te herbekijken.** We engageren ons graag om in samenspraak met de onderwijspartners te komen tot een geïntegreerde aanpak, gericht op het geven van kansen en niet op het ontnemen ervan.